Welke kleuren hadden de boerderijen in het Land van Vollenhove?

Henk de Zeeuw, Boerderijenstichting Land van Vollenhove
(Gepubliceerd in Kondschap jrg 41 no 4, december 2025)

In het artikel “Zandlopers op de baanderdeuren van boerderijen in Ambt Vollenhove” (Kondschap jrg 34, no 2, maart 2018) deed ik eerder verslag van een onderzoekje naar de herkomst van de kleurige zandlopers op de baanderdeuren van grotere boerderijen op het hoge deel van het Land van Vollenhove.
Maar hoe zat het met de kleuren op de andere delen van de boerderij? Ik hoorde al van veel discussies over welke kleur de binnenkant van de baanderdeuren nu wel niet moesten hebben: geel of grijs of ?.

fig.1. Baanderdeuren met zandlopers en eigele binnenzijde (met Berend van Egten, foto Arco Lassche)

Bij veel boerderijen is het de laatste decennia gebruik geworden om de ramen en buitendeuren in de combinatie grachtengroen en gebroken wit te verven. Maar wat waren nu in deze regio de oorspronkelijke kleuren?

Onderzoek naar Caterstee

Gelukkig is er een zeldzaam rapportje dat in 1946 werd opgesteld door M.W. Heslinga (historisch geograaf destijds werkzaam bij het Openlucht Museum in Arnhem) over de kleuren van boerenhuizen in het Land van Vollenhove in de 18^{e} eeuw. Dit in verband met de herbouw van de boerderij de Caterstee uit de Kadoelen op het terrein van het Openluchtmuseum.

Fig.2 De Caterstee nog in de Kadoelen. (Foto: Siebe Jan Bouma, 1942)

Heslinga gaf aan dat de volgende kleuren in onze regio gebruikelijk waren:

- **Planken zijwanden schuur:** in de zwarte teer.
- **Deuren in schuurgedeelte**: van buiten én van binnen: blauwgroen. In 17e en 18e eeuw werden ook de schuurdeuren veelal zwart geteerd;
- **Houtwerk woonhuis buitenzijde:** blauwgroen met witte kozijnen

Fig 3. Blauwgroene vensters en deuren met witte kozijnen (foto Arco Lassche)

- **Houtwerk binnenzijde:** van buitendeuren dooiergeel, binnenste houtwerk van ramen en binnendeuren: geelbruin afgezet met donkerbruine kozijnen en brede bruine band op deuren

Fig 4. Interieur: bruingeel afgezet met donkerbruine band; bedstee achterwand lichtblauw (foto Henk de Zeeuw)

- **Binnen- en buitenzijde van kast- en bedstee-deuren:** geelbruin;
  Achterwanden bedsteden: kobaltblauw of donkergroen;
  Binnenwerk kasten: rood;
  Soms werden kasten-/bedstee- wanden ook wel “gehout” d.w.z. zó geverfd dat het goedkope materiaal van de wand van duurder/mooier hout leek gemaakt.

Fig.5. Bedstee en kastenwand (foto Arco Lassche)

- **Kelderdeurtjes**: binnen- en buitenzijde: blauwgroen; muren in de kelder witgepleisterd;
- **Gang/woonkeuken**: Plint (30-80 cm) van donkerbruin geverfd hout of van witte tegels; soms ook plint van zwarte teer;

- **Aan beide zijden van de schoorsteen en in band onder de ramen in de voorgevel** (verder wit gepleisterd): blauwe tegels met bijbelse voorstellingen of scheepjes, huisjes en kerkjes;

fig.6.Tegeltableau naast de schouw (foto Arco Lassche)

- **Zijwanden** in woonkeuken: witte tegels of deels witgepleisterd; **achterwand** (afscheiding naar de deel) is witgepleisterd. De onderste 50 cm van de zijmuren van het **voorste stuk van de deel** in de schuur (vóór de baanderdeuren) waren zwart geteerd, in ieder geval achter de pomp, daarboven witgepleisterd.

Oproep: uw ervaringen?

Maar hoe gedegen was het onderzoek waar Heslinga (toen nog student) zijn rapport op baseerde? Bovendien zal er ongetwijfeld ook veel variatie geweest zijn.

Misschien weten de ouderen onder ons nog heel goed welke kleuren in de periode na de oorlog de boerderijen sierden. Wellicht zijn er schilders die van hun vader of opa nog leerden “hoe het hoorde”. Mogelijk heeft u nog oude foto’s van buiten en of binnen waarop de oude kleuren nog te zien zijn. Ook verhalen over wat voor soorten verf (natuurlijke, synthetische, teer, ….) er gebruikt werden zijn welkom.

We zouden het erg op prijs stellen wanneer u **uw kennis met ons zou willen delen**. Wij bundelen die reacties en delen dat dan weer via Kondschap met u allen: **stuur een mail** naar: contact@boerderijenlandvollenhove.nl.